

Ova odluka Ivana XXII. imala je za posljedicu, da se „Angelus Dni.“ brzo i na daleko proširio.

Vrijeme, kada se je zvonilo na „pozdrav angjeoski“ nije bilo stalno odregjeno. Tako se je u Engleskoj zvonilo na „Angelus“ u šest sati po podne, a u Parizu se je zvonilo sredinom petnaestoga stoljeća u 9 sati na večer.

Najstarija vijest o „Angelus Dni.“, na koji se u jutro zvonilo, potječe od god. 1317. Zanimiv je dokumenat, koji se nalazi u „Liber de laudibus Papiae“ od god. 1330. — Tamo stoji „Praeter cotidianum illud signum quod fit in sero ad salutandam Virginem gloriosam, institutum est aliud nuper in mane fieri paulo post signum aurorae ad eandem salutationem reiterandam, sicut in locis plurimis observatur . . .“ A sredinom XV. stoljeća je jutarnji „Angelus Dni.“ postao običajan u cijeloj Evropi.

„Pozdrav Gospodnji“, na koji se je zvonjelo o podne, čini se, da je ponajprije uveden u Franceskoj, kako to svjedoči jedan dokumenat od g. 1460. Već se je i prije zvonjelo o podne, ali u spomen muke Kristove ili na molitvu protiv Turaka. Iz ovoga se je zvonjenja razvio „Angelus Dni.“ o podne koncem XV. stoljeća. Najkasnije se je „Angelus Dni.“ o podne razvio kod Nijemaca i to s razloga, što su im protestanti predbacivali idololatriju spram sv. Marije. Tamo je bio poznat „Angelus Dni.“ na koji se je zvonilo samo u jutro i na večer. Tako blaž. Petar Canisije govori samo o jutarnjem i večernjem „Pozdravu Gospodnjem“, a isto tako i mnogi drugi.

Tek za pontifikata Benedikta XIII. (1724.—1730.) bio je „Angjeo Gospodnji“, na koji se je zvonilo u jutro, o podne i na večer, raširen po čitavom kršć. svijetu i to pod jednom jedinstvenom formulom, koja je bila ista kao i današnja.

Isprvine pa do sredine XIV. stoljeća molitva „Angjeo Gospodnji“ sastajala se je iz triju „Zdravo Marijo“, a nekoji su običavali po jedan, dva i tri očenaša dodati. Kasnije su nastale razne formule molitve „Angjeo Gospodnji“. Tako jednu imademo u „Hortulus animae“. Najstariji dokumenat, u kojem je zadržana formula današnjeg „Angelus Dni.“ nalazi se u jednom katekizmu, koji je štam-

pan u Veneciji 1560. Benedikt XIII., za kojega je definitivno uvedena današnja formula „Angelus Dni.“ u svom breve-u „Iniunctae Nobis“ dao je 100 dana oprost za svaki put, kad se recituje „Angelus Dni.“ Benedikt XIV. potvrdio je god. 1742. ovaj oprost i naredio, da se „Angelus Dni.“ na nedjelje, počam od prvih vespera — dakle od subote na večer moli stojeći. Zatim je odredio, da se „Angelus Dni.“ u uskršno doba zamijeni s „Regina coeli“. (Isp. Scuola Cattolica 1911. str. 172—190.) *E. L.*

Katolička crkva u Rusiji. Zadnjih pet godina pristupilo je oko 250.000 ruskih državljana, a među njima dosta ruskih svećenika, u katol. crkvu. Mnogi između njih pripadaju ruskoj narodnosti. Za ove se izdaje u Petrogradu ruski kat. mjesečnik nabožno-poučnog sadržaja, „Věra i Žiznj“, koji imade preko 4000 pretplatnika. Pošto država u Rusiji nije dozvolila katoličku hierarhiju istočnoga obreda, stoga su gotovo svi katol. Rusi pristupili k latinskom obredu. Ali propovijedi, litanije, pjesme i t. d. su u ruskom jeziku. U Petrogradu i u Moskvi gradit će se nove crkve za katolike ruske narodnosti — u tu se svrhu sada sabiraju dobrovoljni prinosi.

Katol. Rusi rado bi zadržali istočni obred i ruska će to vlada morati dozvoliti, jer će inače biti sama kriva, ako će se ruski katolici otugljivati od ruske narodnosti i ruskog narodnog značaja.

U Rimu boravi priličan broj ruskih katolika istočnog obreda. Lani su za nje priredili crkvu sv. Lovrinca (San Lorenzo ai Monti). Na ikonostasu se nalaze slike Rusima najmilijih svetaca, kao razne slike bl. Djevice Marije, sv. Vladimira, sv. Ćirila i Metoda, sv. Teodozija i t. d. Crkva je bila predana Rusima na porubu 13. studenoga 1910., na dan, kad istočna Crkva slavi uspomenu sv. Ivana Zlatoustoga. Svake se prve nedjelje u mjesecu obdržava služba božja u staroslovenskom jeziku za sjedinjenje istočne sa zapadnom Crkvom. (Isp. Voditelj, 1911. str. 74—75.)

E. L.

Debata iz psihologije religija. (Religionspsychologie). Nedavno izišlo je izvješće internacionalnoga psihološkog kongresa, koji se je obdržavao

god. 1909. u Ženevi (Congres internationale de Psychologie. Rapports et Comptes rendus. Ženeva, Kündig, 1910.). Iz ovog izvješća proizlazi, da se na tom kongresu prvi puta uvrstila među glavne predmete, o kojima se je imalo raspravljati, psihologija religioznih fenomena. Bila su za taj predmet odregjena dva glavna izvjestitelja Höfding i Leuba. Od ne manje vrijednosti bili su specijalni referati Poljaka Lutoslavskija o „iskustvu na religioznim obraćenjima“, ženevskog ljecnika Ladame „religijozna psihologija i psihopatologija“ i prilozi pariškog isusovca Pacheu-a k psihologiji mistika. Na to se je nadovezala debata, koja se je protegla kroz šest sjednica.

Svi su se debatanti u tom složili: psihologija religija je znanost, koja se nalazi u prvim stadijima svoga postajanja i kod koje nije moguće pre-naglim i površnim shvatanjem doći do jasnoće.

Od velike je važnosti to, što je prvi na kongresu naglasio Talijan Billia protiv Höfdinga, naime, da o religiji može samo onaj govoriti, koji ju posjeduje — to su mnijenje poprimili i naglasili kasnije mnogi debatanti. Pacheu je naglasio, kako se do sada nisu izvanredne pojave u duševnom životu mistika mogle protumačiti ni „podsviješću“ ni „automatizmom“ te kako se kod pokazivanja vanjske neke sličnosti posvema zaboravlja na nutarnju temeljnu razliku. Stoga je naglasio, da se psiholog mora obazrijeti na duševni sadržaj pojava, koji se može shvatiti samo pomoću vlastitog relig. iskustva i odgovarajućeg samopažanja.

Sto je Pacheu više teoretski naglasio, za to je dao Lutoslavskijev referat praktičan primjer. On je počeo s činjenicom, da su stručni psiholozi rijetko religijozno disponirane naravi, a intenzivno relig. naravi teško da će se baš posvetiti psihološkom stručnom studiju. Tako se rijetko kada nagje zajedno relig. iskustvo i psihološki izvježbano samopromatranje. Kad se oboje nagje zajedno, to je onda, kad kod istraživaoca sa stručnom psihološkom naobrazbom kroz osobite okolnosti bude probuđen intenzivan religijozni život. To je bilo, kaže Lutoslavski, kod njega slučaj. Opširno razlaže svoje obraćenje i tvrdi, da taka

konverzija ne umanjuje nego naprotiv jača i bistri cijeli duševni život.

Lutoslavski pripovijeda, kako je sa sedamnaest godina izgubio vjeru. Iza toga je kroz dvadeset godina — posvetiv se znanosti — bio u vjerskom pogledu indiferentan. God. 1900. iza kupanja iznenada ga je zaokupila misao, da isto tako kao što tijelo mora i dušu čistiti. Iza generalne ispovijedi pripustio ga je svećenik k pričesti, prem je negirao realnu prisutnost Kristovu u oltarskom sakramentu. U času kad je primio sv. pričest bilo mu je sve jasno — osobito da se usko sjeđini s Crkvom, koju je prije dvadeset godina ostavio.

Iza ovog razlaganja, kakovo se sigurno još nikada nije čulo na psihološkom kongresu, ustali su mnogi psihijatri tvrdeći, da su to simptomi bolesti, koje su oni već češće u životu susreli. Ali razbistrio se na kongresu nije taj problem, što ga je Lutoslavski stavio, upravo tako, kao što se nisu razbistrila temeljna pitanja psihologije religija. Ponajprije će biti zadaća psihologa sabirati pouzdani materijal, te ga megjusobno isporogjivati. Svakako je prvi put k tomu neposredno samopromatranje. A kako će se do toga doći, ako se ne sasluša baš one, koji posjeduju izraziti religijozni nutarnji život i sposobnost kompetentno se o njem izjaviti, upravo je nepojmljivo.

Držim, da se je na tom kongresu bar to postiglo, da se u buduće ne će tako površno o tim problemima raspravljati — a možda će se s vremenom i do pozitivnih rezultata doći u znanstvenom svijetu modernih psihologa. (Isp. Hochland 1910. listopad, str. 112—115). E. L.

O teozofiji. Dandas se češće čuje riječ teozof, teozofija. Stoga ću ukratko razložiti, što je teozofija.

Izraz „teozofija“ rabio je prvi učitelj Plotinov, Amonije Sakkas (oko god. 175—242). U ono doba imala je već Indija svoju staru teozofiju. A i Philo govori o tom, kako već tuzemni čovjek neposredno gleda Boga. Novoplatonizam stavio je Philonovu nauku o extazi u formi; po njemu su kroz Erigenu ušli teozofski nazori u srednji vijek, gdje su se u izjavama nekih mistika očitovali. Kasnije je protestantizam sa svojim nutarnjim svje-